

Joan Planellas: història i art a Tossa

La inquietud cultural d'un hotelier que va esdevenir l'últim galerista de la «Babel de les Arts»

Ara fa un any, el 29 de març de 2016, i d'un sobtat atac de cor, ens va deixar Joan Planellas Matas. Nascut a Tossa el 1949, tenia 66 anys i un munt d'il·lusions i projectes al cap.

DAVID MORÉ AGUIRRE > TEXT

ARXIU MUNICIPAL DE TOSSA > FOTOS

Joan Planellas s'entusiasmava pel que li agradava, i lluitava per aconseguir els seus propòsits. Es mostrava impacient o atabalat, però la seva constància i perseverança el van portar a assolir exitoses fites tant en l'àmbit privat com en el públic.

Era un tossenc que estimava Tossa. Va créixer enmig de les dues ànimes amb les quals la vila va encarar els anys seixanta. D'una banda, era fill de pescador. El seu pare, Francisco Planellas Gelpí (1913-1998), descendent d'una llarga nissaga marinera vilatana coneguda d'ençà del s. XVIII com a can Xixa, era un home avesat *en marc*, a qui recordo amb gorra i *puro*, transitant amb una vella *Hondita* o assegut a la recepció de l'hotel Avenida. La mare, Joaquina Matas Rigau (1920-1992), era una dona d'empenta, avançada al seu temps. Treballant molt, ben aviat va saber veure el potencial turístic que s'albirava. Va regentar l'hotel Les Acàcies, al passeig de Mar, i posteriorment va adquirir l'hotel Avenida, a l'avinguda de sa Palma. La Quimeta era filla de Joan Matas Serra (1884-1966), un terrassà d'arrels gironines nascut a Banyuls de la Marenda, casat amb la

cellerena Carme Rigau Clopés, i conegut popularment com l'avi Jau, un home amb interessos culturals i polítics, com va recollir la seva besnéta Marta Planellas Bassols a *Quaderns de la Selva*, núm. 21 (2009). Joan Planellas va heretar, doncs, la gran estimació per la seva vila de la tradició marinera del pare, l'establiment hotelier de la mare —al qual va saber donar l'impuls modernitzador que calia als anys noranta, juntament amb la seva esposa, Lourdes Fàbregas Pagès— i, de l'avi Jau, aquella frisança que el va empènyer a la vocació de servei públic.

De jove va tenir inquietuds musicals, i durant la transició va formar part del Grup Cultural Tossenc, promotor d'exposicions d'arrel popular, que va destacar sobretot per vehicular la reivindicació de convertir l'antic Hospital de Sant Miquel en Casa de Cultura, coincidint amb Francisco Colomer Puerta, un altre activista cultural que també esdevindria regidor en diverses legislatures, traspasat el 2013 en circumstàncies idèntiques a les seves. Estimava el

Durant dues campanyes d'excavació a Ses Alzines va sufragar l'allotjament de l'equip de treball

>> Joan Planellas en el seu hotel, l'hotel Avenida.

Museu Municipal de Tossa, del Patronat rector del qual va formar part. Entre 1992 i 1993 va contribuir a la realització de les exposicions dedicades a Olga Sacharoff, Pere Créixams i Georges Kars, i el 1994 va fer de comissari, juntament amb l'artista local Lluís Carbonell, de l'exposició Masson & Bataille, unes mostres amb les quals el Museu Municipal de Tossa, degà dels d'art contemporani de l'Estat, va excel·lir com mai. D'aquella època destaca una fructífera relació d'amistat amb Glòria Bosch i Susanna Portell, de la qual dóna fe la seva darrera visita a l'Arxiu deu dies abans de morir per fer-me a mans un exemplar de *L'Avenç* que contenia un article

>> *Francesc Miralles Bofarull, Francesc Fontbona, Joan Planellas i Isidre Vicens a la galeria d'art Planellas. A la dreta, Planellas amb la pintora Rosa Torres.*

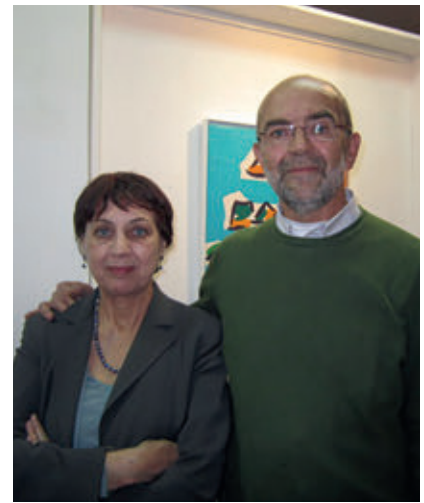
d'ambdues historiadores de l'art. Va cultivar l'amistat amb Ventura Ansón, Katia Richenbacher, Katia Zugel, Mario Bedini, Joaquim Hidalgo i molts altres artistes i historiadors vinculats a Tossa, com Josep Maria Ainaud de Lasarte i Francesc Fontbona.

El vaig conèixer l'estiu de 1995, quan jo encara estudiava història a la facultat, en el transcurs d'un treball de museologia. Me'n va parlar el llavors director del centre, Vicenç Esteban Darder, i el meu pare, que el coneixia de petit, em va fer de bo. Contagiava entusiasme per la història, molt especialment per l'arqueologia i l'art. En aquells anys aprofitava qualsevol ocasió per anar als camps de la plana selvatana a buscar indústria lítica —era una fura buscant sílex—, i s'endinsava pels boscos de Cadiretes a la recerca de megàlits i altres jaciments, digne successor d'anteriors afeccionats locals com Jaume Fradera. Recordo haver-lo acompanyat en una ocasió que va citar l'arqueòloga territorial Montserrat Mataró i els arqueòlegs Josep Tarrús i Enric Carreras per anar a verificar la troballa del paradolmen de l'Aida, batejat amb el nom de la seva filla. Aquell entusiasme per l'arqueologia també el va portar a establir els contactes necessaris amb la UdG, quan Amics de Tossa va promoure les excavacions del jaciment romà de ses Alzines, l'octubre de 1996 i 1997, durant les quals va sufragar l'allotjament i l'esmorzar de l'equip de treball al seu hotel. Els àpats anaven

a càrrec de l'hotel Florida i els refrigeris els posava l'hotel Capri. Aquelles campanyes van tenir continuïtat posteriorment de la mà d'Amics de Tossa a Mas Carbotí, i el bienni 2000-2001 ja sota l'empara municipal a la vil·la romana dels Ametllers.

El 1991 va formar part de la candidatura independent Agrupació d'Electors Tossa (AET), promoguda per l'empresària hotelera Maria Teresa Moré Fàbregas, tot i que no va ser fins a les eleccions del 1999 que va entrar de regidor. Un pacte PSC-AET el va portar a la regidoria de Cultura. Va fer-ho amb tant d'entusiasme com tossuderia per aconseguir donar un impuls que creia imprescindible, perquè entenia el turisme i la cultura com un tot indissociable. En quatre anys va aconseguir la realització de diverses campanyes d'excavació a la vil·la romana dels Ametllers, el condicionament d'uns locals com a Arxiu Municipal i magatzem del Museu Municipal, i una important dinamització de les exposicions: en destaca el Saló de Tardor i una del cartellisme de Josep Morell a La Nau, i les antològiques al Museu dedicades a Josep Mompou o Josep Maria Subirachs.

Lluitava amb coratge contra tots els elements per mantenir viva la flama de l'art a Tossa

Retirat de la política, va abocar un bon cabal d'il·lusions i recursos en l'art, que sempre l'havia apassionat. El 2004 va obrir la galeria d'art que portava el seu nom al carrer de Sant Pere, a tocar de l'església, i va ser vocal de l'Associació (art) Catalunya, integrada per una quinzena de les més prestigioses galeries del país. Lluitava amb coratge contra tots els elements per mantenir viva la flama de l'art a Tossa. Aquest local, pel qual van passar els artistes consagrats del moment i algun de nou, ha estat el cant del cigne de l'art a Tossa. Aquella «Babel de les Arts» que a la segona meitat del s. xx havia atresorat un bon nombre de galeries d'art, és avui una ombra del que fou.

David Moré i Aguirre
és arxiver i historiador.